

Jávor Krisztina főiskolai hallgató előadása zárta a felolvasóülést, aki egy pedagógia szakos hallgatói csoport kutatómunkájának eredményeiről szólt. Előadásának tárgya a szegedi polgári iskolai tanárképzés első éveinek felvázolása.

A felolvasóülés hallgatói megtekintették azt a kiállítást, amely a Neveléstudományi Tanszék oktatóinak könyveit, tudományos munkáit reprezentálta, többek között azt a kötetet, amely a szegedi főiskolai szintű tanárképzés 70. évfordulója alkalmából jelent meg, és a XIX. század nevelési törekvéseit elemző tanulmányokat tartalmaz.

NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA

Makarenko hagyatéka és az embernevelés kérdései a 20. század fordulóján

Nemzetközi Makarenko Fórumot rendezett a Magyar Pedagógiai Társaság 1998. október 8–10 között Budapesten-Fóton. Az 1993 óta működő magyarországi Makarenko Munkabizottság első ízben vállalkozott a nemzetközi tanácskozás rendezésére. Mindezt megelőzte a MPT vitasorozata „Hagyományok és értékek az ezredforduló pedagógiájában, s a fórum alaptémája is ezt sugallja. A Fórum szorosan kapcsolódik a nemzetközi méretben megélénkült viták sorához. Csaknem két év alatt sor került Volgográdban (1996), Varsóban (1997), Poltavában (1998) és a Margburg (Makarenko-Referátum) által 1998-ban szervezett Frankfurt an Main keretében (Oberreifenberg) tartott nemzetközi szimpóziumra.

Plenáris és tematikus ülések váltották egymást. A tematikus csoportok napirendjén szerepelt:

- a) az intézményes nevelés tartalmának elemzése, s a mai és holnapi szükségletek értelmezése;
- b) a makarenkói hagyatéka szerepe a gyermekotthoni, a családi miliőt alkalmazó újszerű formák tapasztalatainak értékelése;
- c) a problémátörténeti és összehasonlító pedagógiai kérdések tárgyalása;
- d) a makarenkói hagyatéka lehetséges szerepe a pedagógusképzésben.

A fórum alkalmas volt arra, hogy segítsen kialakítani a választ a legfőbb kérdésekre: miért fontos Makarenko öröksége napjaink társadalmi és emberi problémáinak, változásainak időszakában? Mi marad ebből az örökségből a következő generáció nevelése számára? Hogyan oldható meg Makarenko pedagógiájának felhasználásával az embernevelés kiteljesedése: Mit tehetünk azért, hogy alternatív nevelési rendszerként, illúzióktól mentesen, a makarenkói örökség helyt kapjon a hazai és nemzetközi variációk közt?

A továbbiakban néhány figyelemreméltó megállapítást szeretnék közreadni, az előanyagokból, közleményekből. Bakonyi Pál bemutatja az „Újabb tájékozódás külföldi Makarenko-kutatásokról” című ismertetőjét. Rámutat, hogy minden szerző hangsúlyozza, hogy Makarenko a pedagógiává vedlett gondolatainak, a pedagógiai folyamat lényegéről mondott felfogásának kell igazi jelentőséget tulajdonítani. A szerzők azt is jól látják, hogy különböző időszakban más és más elemeket propagáltak munkásságából, így voltaképpen visszaéltek Makarenko elméleti és gyakorlati tevékenységének felhasználásában a teljes életmű mondanivalójával. A Sz. Makarenko életútja, egész tevékenysége a maga teljességében válhat csak igazán értelmezhetővé.

L.I. Gricenko: A Sz. Makarenko pedagógiai rendszerének integratív jellegét hangsúlyozza, ebben van jellegzetessége és újdonsága, s ez a szervezeti egységesség jelenti a rendszer tudomá-

nyosságát és unikolítását. Marian Bybbuk: „A Makarenko és a lengyel pedagógiai Olümposz” című írásában számot ad azokról a történelmi változásokról, amelyek hatására először adtak ki kritikai monográfiát a „Pedagógia Hősköltemény” szerzőjéről „Más Makarenko” címen.

Ennek nyomán további publikációk kezdtek megjelenni hasonló szellemben, olyan publikációk, melyek tisztázzák makarenko műveinek felhasználását „a burzsoá nevelési koncepció maradványaival” folytatott harcban a háború utáni Lengyelországban. A. Z. Zaborowski által kezdeményezett, Makarenko munkásságára vonatkozó kritikus megismerési irányzat új relációk közötti folytatása a lengyel pedagógiai Olümposz alig egy részének reagálását jelenti csak a többi évtizedeken keresztül a lengyel pedagógia tudományra erőltetett szovjet eredetű idegen mintákra.

B, IV. Naumov, Milyen legyen a korszerű iskola? – arra ösztönöz, hogy ne az „egyhelyben ülő pedagógiára”, hanem az „alkotó pedagógiára” orientálódjunk. Ezért rendkívül fontos, hogy az állami dokumentumokban ne csak a hagyományos osztály- és órakeretekben folyó oktatás kapjon helyet, hanem pontosabb megfogalmazást nyerjenek a személyiség integratív fejlesztésének technológiájára vonatkozó tételek is. Jó lehetőség van arra, hogy megfelelő szakmai döntések szülessenek a képzés progresszív fejlesztésének érdekében. Ugyancsak B. IV. Naumov cikkében olvashatjuk: Ki az a Makarenko? A harbovi televízió „Az első főváros” című adásában harcias dilettantizmussal igyekezett meggyőzni a nézőket: íme, úgymond, lássátok, erre irányult a makarenkói pedagógia: gondolkodásra képtelen, „robotok” totalitárius állam tipikus állampolgárai nevelésére. Makarenko bebizonyította a teljes pedagógiai folyamat életképességét, a pedagógusok és a növendékek együttműködésében nélkülözhetetlen technológia megszervezésének realitását. S ma, a XX. század végén is beszélhetünk a pedagógiai elméletében és gyakorlatában hagyatékának a sajátos makarenkói vonal szerinti fejlődéséről.

A Fórum nemzetközi résztvevőinek téziseiből kiemelhetjük a következő gondolatokat: Sigfrild Weitz: Makarenko a századok határán – Mi marad belőle? – abból az alapvetésből indult ki, hogy Makarenko mint pedagógus, szervező, mint elméletalkotó, mint író, mint emberpéldakép és a tevékenységek irányítója. Életútja, ami nem másolható egyszerűen, de nagy egyéniség volt, akitől van mit tanulnunk. A.A. Frolov: A. Sz. Makarenko hagyatékának birtokbavétele.

Makarenko rendszerét sokáig úgy tanulmányozták, hogy nem fordítottak kellő figyelmet az alapjául szolgáló alkotói módszernek, s ez elkerülhetetlenül dogmatikus értelmezésekhez és a pedagógiai eszközök mechanikus másolásához vezetett. A 70-es évektől folytatott kutatások bemutatták munkássága igazi lényegét, amely kiterjed a pedagógia minden területére, beleértve a módszertant is. Mint az egész pedagógiából, úgy eszme- és tapasztalatrendszerből és négy komponens emelhető ki: módszertani, elméleti, szervezeti-metodikai és eljárási-technológiai. A. IV. Bojkó: A .Sz. Makarenko pedagógiája és a nevelés mai problémái arról adnak információt, hogy ma A. Sz. Makarenko eszméi szolgálnak módszertani bázisul olyan modern nevelési és oktatási koncepciók feldolgozásában, mint pl.: a személyiségközpontú pedagógus, az egyén, a közösség és a társadalom érdekeinek harmonizálása, az egyén viszonyulása, a tanár-diák kapcsolat a ma iskolájában, a pedagógiai tevékenység igényes, viszonyok szerinti megközelítése. Ezek lehetővé teszik, hogy tudományos alapon vizsgáljuk meg az olyan társadalmilag fontos problémákat, mint a nevelés célja, a pedagógia elméletének és gyakorlatának egysége, a pedagógia tudományának tárgya és funkciói, a nevelési kölcsönhatás logikája, és pedagógiai célszerűsége, a nevelés mint szociális és örök jelenség pozíciójának megerősítése.

Az egyik témacsoporton belül találkozhattunk:

V. F. Morgun: A. Sz. Makarenko iskola-gazdasága: a képzés egy szakasza vagy tetőpontja; Edgar Günther-Schellreimer: A. Sz. Makarenko iskolai nevelőközösség fejlesztési eljárásainak alkalmazása; A. B. Zajcera-V. Sz. Nyikolejera: A. Sz. Makarenko eszméinek hatása a nevelési folyamat megszervezése egy mai iskolában című írásokkal.

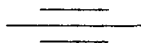
A másik témacsoport foglalkozott a következő kérdéskörökkel:

G. Hillnig: Makarenko és Fagyeyev: T. J. Lekegyere: Galina Sztakijerna Makarenko ... dolgozva, Deák Ferenc: Szellemi óriásaink A. Sz. Makarenko és V. A. Szuchanlinszkij N. N. Oksza: Makarenko Andrejkában, V. A. Pascukov: A vallás szerepe A. Sz. Makarenko alkotói személyiségében és tevékenységében.

A harmadik témacsoport elemezte: V. V. Morozar: A családjukat elvesztett gyerekek pedagógiai rehabilitációjának tervezése A. Sz. Makarenko és Sz. A. Kalabalin tapasztalatai alapján: Sz. A. Kalabalin: A pedagógiai tevékenységek és a nevelési eredmények a makarenkói örökség összefüggésében.

A hazai résztvevők tézisei: Bakonyi Pál: A folytonosság hiánya és problematikája a neveléstörténetben és a gyakorlatban. B. Pach Éva: Makarenko játékai. Dr. Füle Sándor: A makarenkói hagyaték felhasználása az iskolai pedagógiai programok megvalósításának folyamatában, Kocsis József: A szentlőrinci pedagógiai műhely mint a makarenkói örökség egyik közvetítője, Bakonyiné Vince Ágnes: Makarenko pedagógiájának hatása az óvodai nevelésre; Kövér Sándorné dr.: Makarenko szellemi hagyatékának érvényesülése a hazai óvodai nevelésben; Templan Józsefné: Közösségépítés a budapesti Nap utcai lakótelepen. Kescsák Ferenc: Közösségfejlesztési elképzelések napjainkban. Csajbók Ferencné: Az egyéni és közösségi tudat változásai az iskolában a rendszerváltás utáni években. Ferenczi István: Szociokulturálisan súlyosan hátrányos, veszélyeztetett és nevelési-magatartási problémákkal küzdő gyermekek nevelési dilemmái a makarenkói örökség tükrében. Páldi János: Embernevelés a szolnoki Varga Katalin Gimnáziumban Makarenko szellemében. Dr. Petrikás Árpád: A nevelési rendszer fejlesztésének és önfejlesztésének sajátos vonásai az iskolában. Lányi Andrásné: Makarenkóról napjainkban. Dr. Pornói Imre: Pillanatképek a magyar közoktatás 1945–49 közötti történetéből. Tatai Zoltán–Szokolszky István A. Sz. Makarenko magyarországi köszöntője; Palotayné Lengvári Judit: Németh László Makarenko eszméje; Széchy Éva: Makarenko hozzászólása az egyetemes neveléstudomány és gyakorlat továbbfejlesztéséhez. Nanszák dr. Cserfalvi Ilona: „Munkám tapasztalataiból”; D. Tóth László: Makarenko – Ádám Zsigmond – Hajdúhadház; Gyermekváros című film. Horváth Lajosné: A jövő pedagógusok felkészítése a makarenkói hagyaték szellemében.

A tézisek képet adnak a hazai és nemzetközi kutatások egy csoportjáról. Várakozások, átfogó és részkompetenciák együttesen megtalálhatók a kiadványban, amelyet Petrikás Árpád szerkesztett.

FÁYRNÉ DR. DOMBI ALICE

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Szeged

„A technika tárgy fejlődése és fejlesztése a múlt, jelen és jövő tükrében”

– KIÁLLÍTÁS ÉS ORSZÁGOS KONFERENCIA A JGYTF TECHNIKA TANSZÉKÉN –

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola 1998-ban ünnepelte fennállásának 125. évfordulóját. Ebből az alkalomból a Technika Tanszék oktatói is visszatekintettek erre a nem kevés emlékekkel és viszontagsággal teli időszakra.

A tanszék jelenlegi kollektívája felkutatva az „elődtanszékek” oktatóinak életútját, a korabeli dokumentumokat, és ezekből kiállítást rendezett. Az anyagok összegyűjtésében a Móra Ferenc